

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

KEN FOLLETT

CĂDEREA URIAȘILOR

PRIMUL VOLUM DIN
TRILOGIA SECOLULUI

CAPITOLUL 1

22 iunie 1911

În ziua în care regele George al V-lea era încoronat la Westminster Abbey, la Londra, Billy Williams cobora în mină, în Aberowen, în sudul Țării Galilor.

Pe 21 iunie 1911, Billy împlinise treisprezece ani. Fusese trezit de tatăl său. Metoda prin care tatăl său trezea oamenii era mai degrabă eficientă decât blândă. Îl bătea pe Billy pe obraz, în ritm regulat, ferm și insistent. Billy dormea adânc și încercă să îl ignore pentru câteva secunde, dar bătăile de pe obraz continuă neîntrerupt. Pe moment se mânie, apoi își aminti că trebuia să se trezească, ba chiar că își dorea să se trezească, și deschise ochii, săltându-se brusc în capul oaselor.

– Ora patru fix, spuse tatăl său în timp ce ieșea din cameră, tropăind pe scările din lemn pe măsură ce cobora.

Billy începea astăzi munca de miner ucenic, cum făcuseră majoritatea bărbaților din acel oraș la vârsta lui. Își dorea să se fi simțit ca un miner. Dar era hotărât să nu se facă de râs. David Crampton plânsese în prima zi în care coborâse în mină și încă îi spuneau Dai Plângăciosul, cu toate că avea douăzeci și cinci de ani acum și era vedeta echipei locale de rugby.

Era ziua de după solstițiul de vară și o rază de lumină pătrundea prin mica fereastră. Billy se uită la bunicul său, întins lângă el. Ochii Bunicului erau deschiși. Se trezea mereu înaintea lui Billy; spunea că bătrânii nu dorm prea mult.

Billy se ridică din pat. Era doar în izmene. Când vremea era mai rece, dormea și cu cămașa pe el, dar Marea Britanie se bucura de o vară însorită,

cu nopți blânde. Trase oala de noapte de sub pat și îi dădu la o parte capacul. Mărimea penisului său era aceeași, așa că încă îi spunea puțulică. Era același ciot ca de copil. Sperase că va începe să crească în noaptea de dinaintea zilei sale de naștere sau că va observa măcar un fir de păr negru pe lângă, dar fu dezamăgit. Prietenul lui cel mai bun, Tommy Griffiths, care se născuse în aceeași zi, era altfel: avea deja vocea în schimbare și un puf întunecat deasupra buzei superioare, iar puțulică lui era ca a unui bărbat. Era umilitor.

În timp ce folosea oala de noapte, Billy se uită pe fereastră. Tot ce putea să vadă era dealul cenușiu, o movilă gri-argilooasă plină de resturi, deșeuri de la mina de cărbune, în mare parte argilă și gresii. Așa arăta pământul în ziua a doua a Facerii, se gândi Billy, înainte ca Dumnezeu să spună: „Să dea Pământul din sine verdeață“. O adiere ușoară purtă pulberea fină și neagră de pe movilă spre șirurile de case.

În cameră era și mai puțin de văzut. Acesta era dormitorul din spate, un spațiu îngust, suficient de mare pentru a încăpea un singur pat, un cufăr cu sertare și vechea ladă a bunicului. Pe perete se afla un barometru decorat pe care scria:

CREDE ÎN DOMNUL NOSTRU
IISUS HRISTOS
ȘI VEI FI
MÂNTUIT

Nu exista nicio oglindă.

Una dintre uși ducea spre capul scârilor, iar cealaltă spre dormitorul din față, care nu putea fi accesat decât trecând prin acesta. Era mai mare și avea loc pentru două paturi. Mama și Tata dormeau acolo – și surorile lui Billy dormiseră acolo, cu ani în urmă. Cea mai mare, Ethel, nu mai locuia acum acolo, iar celelalte trei muriseră, una de vărsat de vânt, alta de tuse măgărească, iar cea de-a treia de difterie. Mai avusese și un frate mai mare, cu care Billy dormise în același pat înainte să vină Bunicul. Wesley fusese numele lui și fusese omorât în mină de un vagonet care o luase la vale, o roabă pentru transportat cărbune.

Billy își trase bluza pe el. Era cea pe care o purtase la școală cu o zi înainte. Azi era joi, iar el își schimba bluza doar duminica. Totuși, avea o nouă pereche de pantaloni, primii lui pantaloni lungi, din bumbac impermeabil – i se spunea moleschin. Erau simbolul pătrunderii lui în lumea bărbaților și îi

îmbracă mândru, bucurându-se de greutatea masculină a materialului. Își puse o curea groasă din piele și se încălță cu bocancii rămași de la Wesley, după care coborî scările.

Parterul locuinței era ocupat de camera de zi, o încăpere de 15 metri pătrați, cu o masă în mijloc, un șemineu într-o parte și un covor țesut de mână ce acoperea podeaua din piatră. Tata stătea la masă citind un exemplar vechi din *Daily Mail*, cu o pereche de ochelari agățați la rădăcina nasului său lung și ascuțit. Mama pregătea ceaiul. Lăsă jos ceainicul aburind și îl sărută pe Billy pe frunte, apoi spuse:

– Ce face micul meu bărbat de ziua lui?

Billy nu răspunse. „Micul“ suna destul de dureros pentru că era într-adevăr mic, iar „bărbat“ era la fel de neplăcut la auz, pentru că nu era încă bărbat. Se duse în chicinața din fundul casei. Scufundă un castron în butoiul cu apă, se spală pe față și pe mâini și aruncă apa folosită în chiuveta îngustă de piatră. Chicinața avea un cazan de cupru sub care se afla un grătar pentru foc, dar nu era folosit decât în seara de îmbăiere, care era sâmbăta.

Li se promisese că vor avea apă curentă în curând, iar unele case de mineri o aveau deja. Pentru Billy era o minune ca oamenii să poată lua o cană de apă rece și curată doar răsucind un robinet, fără să care cu găleata de la pompa din stradă. Dar conducta de apă nu ajunsese încă pe Wellington Row, unde locuia familia Williams.

Se întoarse în sufragerie și se așeză la masă. Mama puse în dreptul lui o cană mare de ceai cu lapte deja îndulcit. Tăie două felii groase de pâine de casă și scoase o bucată de untură din cămara de sub scări. Billy își împreună mâinile, închise ochii și spuse:

– Mulțumescu-Ți, Doamne, pentru această mâncare. Amin.

Apoi sorbi din ceai și întinse untura pe pâine.

Ochii albaștri și spălăciți ai tatălui său îl priviră pe deasupra ziarului.

– Pune-ți niște sare pe pâine, spuse el. O să transpiri sub pământ.

Tatăl lui Billy era reprezentantul minerilor, angajat al Federației Minerilor din South Wales, cel mai puternic sindicat de breaslă din Marea Britanie, cum îi plăcea să amintească de fiecare dată când avea ocazia. Era știut sub numele de Dai Sindicat. Mulți bărbați erau numiți Dai (pronunțat chiar cum se scrie), prescurtare de la David, sau Dafydd în galeză. Billy învățase la școală că David era un nume celebru în Țara Galilor, pentru că era numele sfântului protector al țării, la fel ca Patrick în Irlanda. Toți cei cu

numele Dai se deosebeau unul de altul nu prin numele lor de familie – aproape toți din oraș aveau numele de familie Jones, Williams, Evans sau Morgan –, ci printr-o poreclă. Numele adevărate erau rareori folosite – doar atunci când exista o alternativă comică. Billy era William Williams, așa că i se spunea Billy Dublu.

Femeilor li se dădea uneori porecla soțului, așa că Mama era cunoscută sub numele de doamna Dai Sindicat.

Bunicul coborî în timp ce Billy mânca a doua felie de pâine cu untură. În ciuda vremii calde, era îmbrăcat cu haină și cu vestă. După ce se spală pe mâini, se așază în fața lui Billy, de partea cealaltă a mesei.

– Nu mai fi așa emotiv, spuse el. Eu am coborât în mină când aveam zece ani. Iar tatăl meu a fost coborât în mină, cărat în spate de tatăl lui, când avea cinci ani și lucra de la șase dimineața până la șapte seara. Din octombrie până în martie nu apuca să vadă lumina soarelui.

– Nu am emoții, spuse Billy.

Nu era adevărat. Era încremenit de frică.

Oricum, Bunicul era blajin și nu insistă să aibă dreptate. Billy îl plăcea pe Bunicul. Mama se purta cu Billy de parcă ar fi fost un copilăș, iar Tata era rece și sarcastic, dar Bunicul era tolerant și îi vorbea lui Billy ca unui adult.

– I-auzi aici, spuse Tata.

Nu cumpăra niciodată ziarul *Mail*, o spurcăciune de dreapta, dar câteodată aducea acasă o copie luată de la altcineva și citea din ziar cu voce disprețuitoare, batjocorind prostia și minciuna clasei conducătoare.

– „Lady Diana Manners a fost criticată pentru că a purtat aceeași rochie la două baluri diferite. Fiica mai tânără a ducelui de Rutland a primit premiul pentru «cel mai frumos costum de damă» la Balul Savoy, pentru corsetul strâmt, fără umeri, și fusta cloș, câștigând două sute cincizeci de guinee.”

Coborî puțin ziarul și spuse:

– Atâta câștig eu în cinci ani, Billy, băiete.

Citi mai departe:

– „Dar a atras nemulțumirea cunoscătorilor de modă purtând aceeași rochie la petrecerea lordului Winterton și a lui F.E. Smith de la hotelul Claridge. «Nu te poți sătura de ceva bun», a spus lumea.”

Ridică ochii din ziar și spuse:

– Ai face bine să îți schimbi rochița, mamă, ca să nu atragi nemulțumirea cunoscătorilor de modă.

Mama nu se amuză câtuși de puțin. Purta o rochie de lână veche, cu coatele peticite și cu pete la subsuori.

– Dacă aș avea două sute cincizeci de guinee, aș arăta mai bine decât Lady Diana Muck, spuse ea, nu fără amărăciune.

– E adevărat, spuse Bunicul. Cara e fost mereu cea mai frumoasă – la fel ca mama ei.

Numele Mamei era Cara. Bunicul se întoarse spre Billy și spuse:

– Bunica ta era italiancă. Numele ei era Maria Ferrone.

Billy știa deja asta, dar Bunicului îi plăcea să repete povești cunoscute.

– De la ea are mama ta părul negru și lucios și ochii negri și frumoși – și sora ta la fel. Bunica ta era cea mai frumoasă femeie din Cardiff – și era a mea!

Deodată se întristă.

– Ce vremuri, spuse el încet.

Tata se strămbă dezaprobat – vorbele astea sugerau dorințe trupești –, dar pe Mama o binedispuseră complimentele tatălui ei și zâmbi în timp ce îi puse în față farfuria cu micul dejun.

– O, da, spuse ea, eu și sora mea eram considerate foarte frumoase. Le-am fi arătat noi ducilor ce înseamnă o fată frumoasă dacă am fi avut bani de mătăsuri și dantele.

Billy era surprins. Nu se gândise niciodată la mama sa ca fiind frumoasă sau altcumva, deși – când se îmbrăca pentru a merge duminica la biserică – arăta remarcabil, mai ales cu pălărie. Bănuia că fusese cândva o fată frumoasă, dar era greu de imaginat.

– Și nu doar asta, spuse Bunicul. Cei din familia bunicii tale erau și isteți. Cumnatul meu a fost miner, dar s-a lăsat de meserie și a deschis o cafenea în Tenby. Asta da viață – brize marine și nimic altceva de făcut decât cafea și numărât bani.

Tata citi încă un articol.

– „Ca parte din pregătirile pentru încoronare, Palatul Buckingham a scos o carte cu instrucțiuni de 212 pagini.”

Se uită pe deasupra ziarului.

– Billy, să le spui asta celor din mină astăzi. Vor fi liniștiți să știe că nimic nu e lăsat la voia întâmplării.

Pe Billy nu îl interesa Casa Regală. Lui îi plăceau poveștile cu aventuri care se publicau în *Mail*, despre băieții din echipele de rugby de la școlile publice care prindeau spioni germani. Din câte se spunea în ziar, asemenea

spioni erau infiltrați prin fiecare oraș din Marea Britanie, deși nu părea să fie vreunul în Aberowen, spre dezamăgirea sa.

Billy se ridică în picioare.

– Dau o fugă până la stradă, anunță el.

Ieși din casă pe ușa din față. „A da o fugă până la stradă“ era un eufemism folosit în familie pentru a anunța că mergi la toaletă, care se afla pe la jumătatea aleii Wellington. Era o șandramă joasă din cărămidă, cu acoperiș din fier încrețit, construită deasupra unei gropi adânci în pământ. Cabina era împărțită în două compartimente, unul pentru bărbați și celălalt pentru femei. Fiecare compartiment avea câte două closete, pentru ca oamenii să poată intra câte doi. Nimeni nu știa de ce constructorii le aranjaseră în felul acela, dar toată lumea încerca să facă față situației în cel mai bun fel. Bărbații țineau privirea înainte fără să spună nimic, iar femeile – după cum auzise Billy de multe ori – își țineau de urât pălăvrăgind. Mirosul era foarte greu de suportat, chiar dacă erai nevoit să îl simți în fiecare zi din viața ta. Billy încerca să respire cât putea de puțin cât timp se afla înăuntru și ieșea de acolo dornic să tragă în piept aer curat. Groapa era astupată periodic de un bărbat pe nume Dai Gunoierul.

Când Billy se întoarse acasă, fu plăcut surprins să o găsească la masă pe sora lui, Ethel.

– La mulți ani, Billy! strigă ea. Am vrut să vin să te pup înainte să cobori în mină.

Ethel avea optsprezece ani, iar lui Billy nu-i venea deloc greu să-i remarce frumusețea. Părul ei negru ca mahonul avea bucle încâpățanate, iar ochii negri sclipeau neastâmpărați. Poate că Mama arătase cândva la fel. Ethel purta o rochie simplă, neagră, și o bonetă albă din bumbac – costumația de menajeră de care era foarte mândră.

Billy o adora pe Ethel. Pe lângă faptul că era frumoasă, avea simțul umorului, era isteată și curajoasă, iar câteodată îi mai și răspundea Tatei. Ea îi spusese lui Billy lucruri pe care nimeni altcineva nu voia să i le explice, cum ar fi episodul lunar al femeilor, pe care ele îl numeau „blestemul“, dar și în ce consta infracțiunea de indecență publică care îl făcuse pe vicarul anglican să plece din oraș în așa mare grabă. Fusese cea mai bună din clasă în fiecare an de școală, iar eseuul ei *Orașul sau satul meu* câștigase premiul întâi într-un concurs organizat de *South Wales Echo*. Primise un exemplar al *Atlasului lumii*.

Îl pupă pe Billy pe obraz.

– I-am zis doamnei Jevons, menajera-șefă, că nu mai e cremă de pantofi, așa că trebuie să trec prin oraș ca să cumpăr.

Ethel locuia și lucra la Tŷ Gwyn, uriașa proprietate a contelui Fitzherbert, aflată la un kilometru distanță de munte. Îi dădu lui Billy ceva învelit într-o cârpă curată.

– Am furat o prăjitură pentru tine.

– O, mulțumesc, Eth! spuse Billy.

Lui Billy îi plăceau mult prăjiturile.

– Să ți-o pun în pachet? întrebă Mama.

– Da, te rog.

Mama scoase o cutie de tablă din dulap și puse prăjitura înăuntru. Mai tăie apoi două felii de pâine, le unse cu untură, le presără cu sare și le băgă în cutie. Toți minerii aveau o cutie de tablă pentru pachet. Dacă ar fi luat mâncarea înfășurată în cârpă, șoarecii ar fi mâncat-o pe toată înainte de prânz.

– Când o să vii acasă cu prima leafă, o să ai la pachet și o felie de șuncă fiartă.

Billy nu avea să câștige foarte mult la început, dar – chiar și așa – îmbunătățea nivelul de trai al familiei. Se întreba câți bani de buzunar o să îi lase Mama și dacă va putea să strângă îndeajuns pentru a-și lua o bicicletă, lucrul pe care și-l dorea cel mai mult.

Ethel se așeză la masă. Tata i se adresă:

– Ce mai e nou pe la conac?

– Liniște și pace, spuse ea. Contele și prințesa sunt la Londra pentru încoronare. Se uită la ceasul de pe etajeră. În curând trebuie să se trezească – trebuie să ajungă devreme la catedrală. Ei nu o să-i placă – nu e obișnuită cu trezitul devreme –, dar nu poate să întârzie la rege.

Soția contelui, Bea, era o prințesă rusoaică foarte distinsă.

– O să vrea să prindă locuri în față, ca să vadă evenimentul, spuse Tata.

– A, nu, nu ai voie să stai unde ai tu chef, spuse Ethel. Au făcut comandă specială pentru șase mii de jilțuri din mahon, cu numele invitațiilor scrise pe spate cu litere aurite.

– Ei bine, asta este o risipă! Ce-o să facă cu ele după aceea? spuse Bunicul.

– Nu știu. Poate că fiecare o să își ia scaunul acasă, ca amintire.

– Spune-le să trimită câteva și aici. Suntem numai cinci și maica-ta e nevoită să stea în picioare, spuse Tata sec.

Când Tata era glumeț, tonul lui ascundea, de fapt, o nemulțumire. Ethel sări repede în picioare.

– Îmi pare rău, mamă, nu mi-am dat seama.

– Stai acolo, că am prea multă treabă ca să stau jos, îi spuse Mama.

Ceasul bătu ora cinci.

– Billy, băiete, ar fi bine să ajungi acolo mai devreme. Să începi așa cum ai de gând să continui.

Billy se ridică în picioare ezitând și își luă cutia de tablă.

Ethel îl pupă încă o dată, iar Bunicul dădu mâna cu el. Tata îi dădu două piroane ruginite și puțin îndoite.

– Pune-le în buzunarele de la pantaloni, îi spuse el.

– Pentru ce? întrebă Billy.

– Ai să vezi, răspunse Tata zâmbind.

Mama îi dădu o sticlă de un litru cu dop înșurubabil, plină cu ceai rece îndulcit amestecat cu lapte, și îi spuse:

– Billy, să ții minte: Iisus e mereu cu tine, chiar și în mină.

– Da, mamă.

Îi zări o lacrimă în ochi și se întoarse repede cu spatele, pentru că îl făcea și pe el să lăcrimeze. Își luă basca din cui.

– Hai că am plecat, spuse el ca și cum ar fi plecat la școală, apoi trecu pragul.

Vara fusese însoțită și călduroasă până atunci, dar în ziua aceea era înnoțat și părea că va ploua. Tommy stătea sprijinit de zidul casei, așteptând.

– Hei, hei, Billy! spuse el.

– Hei, hei, Tommy!

Merseră pe stradă unul lângă altul.

Billy învățase la școală că Aberowen fusese cândva un mic târg unde se întâlneau fermierii din împrejurimi. Din capătul aleii Wellington puteai vedea vechiul centru comercial, cu țarcurile deschise ale oborului de vite, clădirea pentru schimb de lână și biserica anglicană, toate pe o singură parte a râului Owen, care era ceva mai mare decât un pârâu.

Acum o cale ferată traversa orașelul ca o rană, ducând către intrarea în mină. Casele minerilor se întinseseră pe toată valea, sute de case din piatră cenușie, cu acoperișuri fumurii din piatră galeză. Erau construite în rânduri șerpuite ce urmăreau conturul versantului, iar rândurile erau intersectate de străzi scurte, ce se avântau spre fundul văii.

– Cu cine crezi că vei lucra? întrebă Tommy.

Billy ridică din umeri. Băieții noi erau dați în primire maistrului miner.

– Nu am de unde să știu.

– Sper să mă trimită la grajduri.

Lui Tommy îi plăceau caii. Vreo cincizeci de ponei trăiau în mină. Trăgeau pe șine vagonetele pe care minerii le umpleau cu cărbuni.

– Ce fel de muncă ai vrea să faci?

Billy spera să nu i se dea de făcut ceva ce ar fi fost prea greu pentru condiția lui fizică de copil, dar nu voia să recunoască asta.

– Să ung roțile vagonetelor, răspunse el.

– De ce?

– Pare ceva ușor de făcut.

Trecură pe lângă școala unde deunăzi fuseseră elevi. Era o clădire victoriană cu ferestre arcuite, ca o biserică. Fusese construită de familia Fitzherbert, după cum le amintea directorul întruna. Contele încă numea profesorii și decidea programa. Pe pereți se aflau picturi ale victoriilor militare ale Marii Britanii, iar marea țării era un subiect recurent.

La lecția de Scriptură cu care începea fiecare zi era predată doctrina strict anglicană, chiar dacă aproape toți copiii proveneau din familii de nonconformiști. Există un comitet administrativ al școlii în care Tata era membru, dar acesta nu avea decât puterea de a sfătui. După părerea Tatei, contele trata școala ca și cum ar fi fost proprietatea lui personală. În ultimul an de școală, Billy și Tommy învățaseră principiile mineritului, în timp ce fetele învățaseră să coasă și să gătească. Billy fusese surprins să afle că pământul de sub el era alcătuit din pături formate din diferite tipuri de sol, ca un teanc de sandvičuri.

Un strat de cărbune – o expresie pe care Billy o auzise toată viața lui fără să o înțeleagă – era o astfel de pătură. I se mai spusese despre cărbuni că erau alcătuiți din frunze moarte și din alte materii vegetale acumulate de-a lungul miilor de ani și presate de greutatea pământului de deasupra. Tommy, al cărui tată era ateu, zicea că asta demonstra că Biblia nu spunea adevărul, în timp ce tatăl lui Billy spunea că asta era doar o interpretare.

Școala era goală la acea oră, iar locul de joacă era pustiu. Billy se simțea mândru că terminase cu școala, deși într-o oarecare măsură ar fi preferat să se întoarcă la școală decât să se ducă în mină.

Pe măsură ce se apropiau de intrarea în mină, străzile se umpleau de mineri, fiecare ducându-și cutia sa de tablă și sticla cu ceai. Toți erau îmbrăcați la fel,

în costume vechi pe care urmau să și le dea jos odată ajunși la muncă. Unele mine erau foarte reci, dar Aberowen era o mină călduroasă, așa că oamenii lucrau în chiloți și în cizme sau în niște pantaloni scurți din bumbac gros pe care îi numeau „izmene de surghiun”. Toți purtau caschete tot timpul, pentru că tavanul tunelului era jos și era ușor să te lovești la cap.

Pe deasupra caselor, Billy putea vedea un scripete, precum și un turn cu două roți în vârf, învârtindu-se în direcții opuse și trăgând cablurile care ridicau sau coborau cabina ascensorului minei. Structuri similare puteau fi întâlnite în majoritatea orașelelor din South Wales, la fel cum turlele bisericilor dominau linia orizontului în satele de fermieri. Alte clădiri erau răsfricate pe lângă intrarea în mină, ca și cum ar fi căzut din cer la întâmplare: lampisteria, birourile minei, fierăria, diverse magazine. Căile ferate se furisau printre clădiri. Pe terenul cu deșeuri se aflau vagonete stricate, bușteni vechi și crăpați, saci furajeri și teancuri de mașinărie ruginite, ieșite din uz, totul acoperit cu un strat de praf de cărbune. Tata spunea mereu că ar exista mai puține accidente dacă minerii ar fi mai ordonați.

Billy și Tommy intrară în birourile minei. În camera din față se afla Arthur „Pestrițul” Llewellyn, un funcționar nu cu mult mai în vârstă decât ei. Bluza lui albă avea un guler murdar și manșete. Erau așteptați. Tații lor aranjaseră deja ca ei să înceapă munca în ziua aceea. Pestrițul le scrisese numele într-un registru, apoi îi duse în biroul directorului minei.

– Tânărul Tommy Griffiths și tânărul Billy Williams, domnule Morgan, spuse el.

Maldwyn Morgan era un bărbat înalt, îmbrăcat într-un costum negru. Nu avea praf de cărbune pe manșete. Obrajii rozalii îi erau netezi, ceea ce însemna că se rădea zilnic. Diploma lui de inginer atârna pe perete, pusă într-o ramă, iar melonul lui – cealaltă emblemă a statutului său – era expus în cuierul de lângă ușă. Spre surpriza lui Billy, nu era singur. Lângă el stătea un personaj încă și mai spectaculos: Perceval Jones, președinte la Celtic Minerals, compania care deținea și coordona mina din Aberowen, precum și multe altele. Un om mic de statură și agresiv, căruia minerii îi spuneau Napoleon. Purta haine de dimineață – un frac negru și pantaloni gri cu dungii – și nu își dăduse jos jobenul negru. Jones se uită în silă la băieți.

– Griffiths, spuse el, taică-tu este un revoluționar socialist.

– Da, domnule Jones, spuse Tommy.

– Și ateu.

– Da, domnule Jones.

Își întoarse apoi privirea către Billy.

– Și taică-tu este funcționar la Federația Minerilor din South Wales.

– Da, domnule Jones.

– Nu-mi plac socialiștii. Ateii sunt sortiți să îndure veșnic chinurile iadului. Iar membrii de sindicat sunt tot ce poate fi mai rău.

Se uită urât la ei, dar nu puse nicio întrebare, așa că Billy nu spuse nimic.

– Nu vreau belele, continuă Jones. În Valea Rhondda minerii sunt în grevă de patruzeci și trei de săptămâni, din cauza unor oameni care îi stârnesc, ca taică-tu.

Billy știa despre greva de la Rhondda că nu fusese cauzată de scandalagii, ci de proprietarii minei Ey, din Penygraig, care îi dăduseră afară pe mineri. Dar își ținu gura.

– Aveți de gând să îmi faceți belele? Arată cu degetul spre Billy, ceea ce îl făcu pe băiat să tremure: Ți-a zis cumva taică-tu să îți aperi drepturile cât lucrezi pentru mine?

Billy încercă să se gândească, deși îi era greu când Jones se uita la el amenințător. Tata nu spusese prea multe în dimineața aceea, dar cu o seară înainte îi dăduse un sfat.

– Vă rog, domnule, mi-a zis doar atât: „Nu fi obraznic cu șefii, asta e treaba mea”.

În spatele lui, Llewellyn Pestrițul rânji pe furis.

Perceval Jones nu era amuzat.

– Sălbatic neobrăzat! spuse el. Dar dacă nu te primesc să lucrezi, toată valea o să intre în grevă.

Billy nu se gândise la asta. Era el atât de important? Nu, dar minerii ar fi putut face grevă opunându-se principiului în sine, ca un copil de-al funcționarilor lor să aibă de suferit. Era la muncă de cinci minute și sindicatul deja îi lua apărarea.

– Du-i de aici, spuse Jones.

Morgan dădu din cap.

– Du-i afară, Llewellyn, îi spuse el Pestrițului. Rhys Price o să aibă grijă de ei.

Billy oftă în sine. Rhys Price era unul dintre cei mai nesuferiți maiștri mineri. Pusese ochii pe Ethel cu un an în urmă, iar ea îl refuzase categoric. Făcuse la fel cu jumătate din bărbații din Aberowen, numai că Price nu se împăcase ușor cu ideea.